УДК 347.77

Я.А. КАНІВЕЦЬ, НТУ «ХПІ», Харків, Україна
В.І. БОРЗЕНКО, канд. техн. наук, доц., НТУ «ХПІ», Харків, Україна

Особливості групування суттєвих ознак об'єкту ІВ для розширення області, що охороняється патентом.

Загострення конкуренції сприяло переміщенню уваги дослідників з макроаналітичних аспектів, що визначаються кількістю патентів або патентних заявок, на мікроаналітичні аспекти, що ґрунтуються на оцінці технічного рівня патентоздатного об'єкту і виражається в якості підготовки описів винаходів і структури патентних формул. Структура патентної формули, кількість пунктів і підпунктів та їх взаємозв'язок, а також і широта її пунктів, визначають область що охороняється патентом. При підготовці матеріалів заявки вирішується питання визначення максимально широкої області охорони прав та використання для цього одного або сукупності патентів. З врахуванням визначених особливостей формується стратегія патентування, реалізація якої може надати власнику патенту монопольне право на використання об'єкта протягом встановленого строку його дії та максимально ускладнити конкурентам проникнення в область прав, що охороняється патентом. При правильному визначенні об'єкта патентування та вдалій патентній стратегії посередні компанії стають великими, а великі компанії стають могутніми.

Досягнення бажаного результату може бути забезпечено вибором виду та структури формули винаходу. Формула винаходу (корисної моделі) містить сукупність його суттєвих ознак (з врахуванням еквівалентних, альтернативних, що відносяться до одного або групи технічних об'єктів), яка повинна бути по можливості єдиною, необхідною і достатньою для досягнення технічного результату, визначеного метою створення патентоспроможного об'єкту.

Основна функція формули винаходу (корисної моделі) – юридична. Вона виявляється у тому, що саме формула винаходу (корисної моделі) визначає обсяг наданої правової охорони (предметні межі чинності патенту). На основі формули роблять висновок, чи мало місце порушення наданих патентом прав у кожному конкретному випадку, чи ні. Тому, з погляду правового значення для охорони прав на винахід (корисну модель), формула є основним документом заявки. Слід мати на увазі, що чим більше ознак містить незалежний пункт формули, тим слабшим є патент, і навпаки.

Самостійне правове значення має тільки незалежний пункт. Нерідко трапляється ситуація, коли ідея, що патентується, має дуже близький прототип, який частково або майже повністю збігається з нею. Потрібно так змінити свій винахід, щоб він не підпадав під дію конкуруючого патенту. Зміна хоча б однієї суттєвої ознаки в незалежному пункті з отриманням нової якості, якщо запропоноване рішення не підпадає під принципи еквівалентності, дозволяє «обійти» патент. Щоб обійти (не порушивши) пункт досить не використовувати

або замінити лише одну ознаку, незалежно від того, обмежувальною або відмітною вона є.

Формулювання суттєвої ознаки рішення має бути охарактеризоване поняттям, що дає достатньо інформації для висновку про його суттєвість: в цьому сенсі воно повинно мати самостійне смислове значення. В окремих випадках допускається формулювання ознаки поняттям, обсяг якого перевищує реальний. При формулюванні суттєвих ознак рішення зустрічаються випадки, коли для досягнення ТР рішення достатньо вказівки на наявність в рішенні ознаки, що виконує певну функцію.

Класифікація ознак проводиться на підставі вивчення їх необхідності і достатності при різних поняттях, якими вони можуть бути виражені, для досягнення технічного результат винаходу.

Ознаки належать до суттєвих, якщо вони впливають на технічний результат (ТР), якого можна досягти, тобто перебувають у причинно-наслідковому зв’язку із зазначеним результатом. Це означає, що, якщо хоча б одна із загальних суттєвих ознак буде відсутньою, то при використанні такого рішення (неповної сукупності суттєвих ознак) ТР не буде досягнуто взагалі. Зміниться ТР рішення - зміниться сукупність суттєвих ознак, що його характеризує. Що ж до сукупності суттєвих ознак об’єкта, то вона не залежить від ТР рішення і тому залишається при його зміні сталою (незмінною).

Часткові суттєві ознаки винаходу також відповідають умові необхідності і достатності для досягнення ТР, але, на відміну від загальних суттєвих, ці ознаки виражені більш вузькими за обсягом поняттями, наприклад, видовими по відношенню до понять, якими подані загальні суттєві ознаки рішення. Вони можуть розвивати всю сукупність загальних суттєвих ознак шляхом її доповнення, тобто в цьому випадку вони виражені ознаками, які не є видовими по відношенню до якої-небудь загальної суттєвої ознаки.

При аналізі ознак іноді складається ситуація, коли ТР винаходу може бути досягнутий не за всіма значеннями поняття, яким виражена ознака. Для таких випадків використовується формулювання суттєвої ознаки з використанням союзу «або», а самі ознаки називаються альтернативними.

Таким чином, першою умовою формулювання суттєвої ознаки рішення у вигляді альтернативи є неможливість узагальнення за допомогою функції або найближчого родового поняття. Другою умовою є еквівалентність ознак, що входять в альтернативу, тобто окрім однакової функції, ці ознаки повинні давати один результат, що виражається в тому, що ТР досягається за будь-якого значення ознаки, що міститься в альтернативі.

Список літератури:

1. Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» (зі змінами, внесеними 16.10.2012 № 5460-VI).

2. *Мікульонок І.О.* Інтелектуальна власність [Електронний ресурс]: навч. посіб. 3-тє вид., переробл. і допов. – К. : НТУУ «КПІ», 2012. – 238 с.

3. http://www.patika.ru